

3. Ridings B. (2010). Universitet v ruinakh. Moskva: VShE [in Russian].
4. Philip G. Altbach, Jamil Salmi. (2011). The Road to Academic Excellence: The Making of World Class Research Universities. Washington: DC The World Bank. P. 24–32 [in English].
5. Klimova H. P. (2013). Formuvannia innovatsiinoho klimatu u VNZ. *Pravo ta innovatsii – Law and innovations*, 4, 34–41 [in Ukrainian].
6. Uchasnyky natsionalnoi innovatsiinoi systemy: instytutsiino-funktsionalnyi analiz v pravi. S. V. Hlibko, Yu. V. Heorhiievskyi (Ed.). (2018). Kharkiv: Pravo, P. 74–86 [in Ukrainian].

Колісник Анна Сергіївна

молодий науковий співробітник

НДІ правового забезпечення інноваційного розвитку

НАПрН України,

Народний депутат України

ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПОДАТКОВИХ ВІДНОСИН В УМОВАХ КАРАНТИНУ

У представлений публікації розглянуто особливості правового регулювання податкових відносин в умовах карантину. Зосереджено увагу на податкових стимулах (послабленнях), впроваджених державою для суб'єктів господарювання саме в умовах кризи, спричиненої пандемією коронавірусу.

Ключові слова: податкові стимули, пільги, антикарантинні заходи.

Kolisnyk Anna

*Junior Researcher of the Research Institute of Providing Legal Framework for the Innovate Development of NALS of Ukraine,
People's Deputy of Ukraine*

SOME FEATURES OF LEGAL REGULATION OF TAX RELATIONS UNDER QUARANTINE CONDITIONS

In the presented publication features of legal regulation of tax relations in the conditions of quarantine are considered. The focus is on tax incentives (reductions) introduced by the state for businesses in the context of the crisis caused by the coronavirus pandemic.

Keywords: tax incentives, benefits, anti-quarantine measures.

В період, коли весь світ знаходиться в кризових умовах, які загострилися через пандемію коронавірусу, держава намагається певним чином пом'якшити негативні економічні наслідки (як в масштабах країни в цілому, так і діяльності кожного конкретного суб'єкта господарювання). Для цього в кожній країні світу було прийнято рішення про впровадження певних податкових антикарантинних заходів. Наприклад, в Китаї запроваджено податкові пільги з податку на доходи та ПДВ, в Австралії запроваджено пакет податкових пільг саме для підтримки малого та середнього підприємництва, інвестицій [4]. В Україні також було прийнято низку послаблень у сфері оподаткування. Так, Законом України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо підтримки платників податків на період здійснення заходів, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19)» від 17 берез. 2020 р. № 533-IX [1] були внесені зміни до п. 10 р. XX «Перехідні положення» Податкового кодексу України. Ці зміни закріплюють низку стимулів (або певних послаблень) для платників податків. На наш погляд, їх можна певним чином згрупувати, зокрема, вони пов'язані з: звільненням від відповідальності за податкові правопорушення та заборонаю проведення податкових перевірок; скасуванням обов'язку з нарахування та сплати певних податків; зміною граничних строків виконання обов'язку з податкової звітності. Кожен із зазначених стимулів має свої особливості застосування, зупинимося на їх розгляді більш докладно.

(1) Скасування штрафних санкцій за порушення податкового законодавства, вчинені протягом періоду з 1 березня по 31 травня 2020 року. При цьому протягом вказаного періоду платникам податків не нараховується пеня, а нарахована, але не сплачена за цей період пеня підлягає списанню. У той же час законодавець встановив певні виключення з цього послаблення, зокрема, йдеться про:

- порушення вимог до договорів довгострокового страхування життя чи договорів страхування в межах недержавного пенсійного забезпечення, зокрема страхування додаткової пенсії;

- відчуження майна, що перебуває у податковій заставі, без згоди контролюючого органу;

- порушення правил обліку, виробництва та обігу пального або спирту етилового на акцизних складах, що застосовуються на загальних підставах;

- порушення нарахування, декларування та сплати податку на додану вартість, акцизного податку, рентної плати.

Вказані порушення податкового законодавства не підпадають під нові умови й караються в загальному порядку. Разом із цим слід акцентувати увагу на тому, що наведена норма стосується лише звільнення від відповідальності (штрафів та пені) за порушення податкового законодавства. Однак у ст. 111 Податкового кодексу України закріплено види відповідальності за порушення законів з питань оподаткування та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи [3]. Фактично, в цій ситуації слід більш широко розглядати сферу поширення фінансової відповідальності й не зводити її лише до податкового законодавства, а розглядати й інші сфери правового регулювання, де контроль за дотриманням законодавчих приписів здійснюють ті ж контролюючі органи (наприклад, валютні правовідносини, митні, банківські тощо). Також відзначимо, що аналізованим законом передбачається звільнення саме від фінансової відповідальності за порушення податкового законодавства, а порядок застосування адміністративної та кримінальної відповідальності за податкові правопорушення залишається без змін.

Крім того, наразі аналізованим нормативно-правовим актом чітко встановлено строк дії скасування відповідальності за порушення податкового законодавства – з 1 березня 2020 р. по 31 травня 2020 р. На нашу думку, в цій ситуації більш логічно було б кінцеву дату цих змін залишити відкритою й пов'язувати її саме із закінченням карантинного режиму. Такі зміни знайшли своє втілення у Законі України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та ін-

ших законів України щодо додаткової підтримки платників податків на період здійснення заходів, спрямованих на запобігання виникнення і поширення коронавірусної хвороби (COVID-19)» від 13 травня 2020 р. [2], де було подовжено звільнення від відповідальності за порушення податкового законодавства до останнього календарного дня місяця (включно), в якому завершується дія карантину, встановленого Кабінетом Міністрів України на всій території України з метою запобігання поширенню на території України коронавірусної хвороби (COVID-19). Такий підхід є виваженим й дозволяє цілком логічно врегулювати питання, пов'язане із певними послабленнями для платників податків в період карантину.

Показово, що строк звільнення від відповідальності починається з 1 березня 2020 р., хоча карантин було впроваджено з 17 березня цього ж року [1]. Таким чином, без наявних на те підстав платників податків було звільнено від фінансової відповідальності в період з 1 по 17 березня 2020 року. Як вбачається, така позиція має бути уточнена для узгодження положень, які містяться в назвах нормативно-правових актів з питань оподаткування, та їх змістовного наповнення й подальшого застосування на практиці.

(2) встановлення мораторію на проведення документальних та фактичних перевірок на період карантину [3, абз. 1 п. 52⁻² підп. 10 розд. XX]. Виключення з цього правила становлять документальні позапланові перевірки у разі, якщо платником подано декларацію, в якій заявлено до відшкодування з бюджету податок на додану вартість, за наявності підстав для перевірки, визначених у Податковому кодексі України, та/або з від'ємним значенням з податку на додану вартість, яке становить більше 100 тис. гривень [3, пп. 78.1.8 п. 78.1 ст. 78]. При цьому така документальна позапланова перевірка проводиться виключно щодо законності декларування заявленого до відшкодування з бюджету податку на додану вартість та/або з від'ємного значення з податку на додану вартість, яке становить більше 100 тис. гривень.

Зазначимо, що інформація про перенесення документальних планових перевірок, які відповідно до плану-графіку проведення планових документальних перевірок мали розпочатися у період з 18 березня по 31 травня 2020 року включається до оновленого плану-графіку,

який оприлюднюється на офіційному веб-сайті центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику. У разі, якщо податкові були розпочаті до 18 березня 2020 року та не були завершеними, тимчасово зупиняються на період до 31 травня 2020 року. Таке зупинення перериває термін проведення перевірки та не потребує прийняття будь-яких додаткових рішень контролюючим органом. Крім того, на період з 18 березня по 31 травня 2020 року зупиняється перебіг строків давності. Знов-таки, акцентуємо увагу на вже згадуваному законі від 13 травня 2020 р., яким граничні терміни цих антикарантинних податкових стимулів пролонговані до останнього дня місяця, в якому закінчиться карантин.

(3) Зміна терміну подання річної декларації про майновий стан і доходи за 2019 рік. Наразі зазначений документ подається до 1 липня 2020 року, а сплата суми податкового зобов'язання, зазначеної в поданій річній декларації має відбутися у строк до 1 жовтня 2020 року. У той же час законодавець передбачає виключення із цього правила. Зокрема, йдеться про випадки, передбачені розділом IV ПКУ, коли така декларація може бути подана пізніше цього строку. Отже, в цій ситуації законодавець встановив, що вимоги пп. 49.18.4 п. 49.18 ст. 49 та абз. 1 п. 179.7 ст. 179 ПКУ у 2020 році не застосовуються.

(4) Податкові пільги за деякими податками. Відповідно до п. 52⁴ підп. 10 розд. XX ПКУ у період з 1 березня по 30 квітня 2020 року скасовано плату за землю (земельний податок та орендна плата за земельні ділянки державної та комунальної власності) за земельні ділянки, що перебувають у власності або користуванні, у тому числі на умовах оренди, фізичних або юридичних осіб, та використовуються ними в господарській діяльності [3]. У цьому контексті також закріплено право платників плати за землю (крім фізичних осіб), які відповідно до п. 286.2 ст. 286 ПКУ подали податкову декларацію, подати уточнюючу податкову декларацію, в якій відобразити зміни податкового зобов'язання із сплати плати за землю за відповідні місяці. Для фізичних осіб – платників плати за землю контролюючі органи здійснюють перерахунок.

У разі, якщо у березні чи квітні 2020 року платниками плати за землю було подано уточнюючу податкову декларацію щодо змен-

шення податкового зобов'язання із сплати плати за землю за податковий період квітень 2020 року з причин, які не пов'язані із самостійним виявленням помилок, що містяться у раніше поданих ними податковій декларації, такі платники плати за землю зобов'язані подати не пізніше 30 квітня 2020 року уточнюючі податкові декларації з плати за землю (земельного податку та/або орендної плати за земельні ділянки державної або комунальної власності) за 2020 рік, в яких відобразити зміни податкового зобов'язання із сплати плати за землю за податкові періоди березень та квітень 2020 року.

При цьому у разі подання таких податкових декларацій з вказаних підстав до таких платників податків не застосовуються санкції, визначені ст. 50 та штрафні санкції згідно з вимогами п. 120.2 ст. 120 ПКУ, за внесення змін до податкової звітності в частині збільшення податкових зобов'язань з плати за землю за податковий період квітень 2020 року.

Ще одним різновидом податкових пільг в сучасних умовах є виключення з переліку об'єктів оподаткування податком на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки об'єктів нежитлової нерухомості, які перебувають у власності фізичних або юридичних осіб в період з 1 березня по 30 квітня 2020 року. При цьому платники податку (крім фізичних осіб) мають право подати уточнюючу податкову декларацію за вказаним податком в якій відобразити зміни податкового зобов'язання із сплати плати за землю за відповідні місяці. Фізичним особам - платникам податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, перерахунок здійснюється контролюючим органом [3, п. 52⁵ підр. 10 розд. XX].

Показово, що в цій ситуації не продовжено строк дії пільги на весь період дії карантину до його завершення. Такий підхід можна вважати дискусійним, але він зумовлений необхідністю балансу між інтересами платників податків та держави, оскільки в кризових умовах держава з одного боку має забезпечити підтримку суб'єктів господарювання, а з іншого – існує необхідність подальшого наповнення дохідних частин бюджетів для фінансування відповідних видатків.

На підставі розгляду деяких податкових стимулів, впроваджених в умовах карантину у зв'язку із пандемією COVID-19 можна

зробити висновок про те, що держава всіляко намагається підтримати платників податків в кризових умовах й пом'якшити умови для подальшого розвитку підприємництва. Безумовно, не всі з тих нововведень, які приймаються, є ідеальними, деякі з них потребують удосконалення й подальшого доопрацювання механізмів реалізації на практиці. У той же час позитивно, що в надскладних умовах як для держави, так і для кожного платника податків зроблено перші кроки для формування своєрідного державно-приватного партнерства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо підтримки платників податків на період здійснення заходів, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19) : Закон України від 17.03.2020 р. № 533-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/533-IX>.
2. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо додаткової підтримки платників податків на період здійснення заходів, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19) : Закон України від 13.05.2020 р. № 591-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/591-20>.
3. Податковий кодекс України : Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/sp:wide#n8575>.
4. Налоговые льготы из-за коронавируса: как разные страны поддерживают бизнес. URL: <https://www.epravda.com.ua/>.

REFERENCES

1. Pro vnesennia zmin do Podatkovoho kodeksu Ukrainy ta inshykh zakoniv Ukrainy shchodo pidtrymky platnykiv podatkov na period zdiisnennia zakhodiv, spriamovanykh na zapobihannia vynyknenniu i poshyrenniu koronavirusnoi khvoroby (COVID-19) : Zakon Ukrainy vid 17.03.2020 r. № 533-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/533-IX> [in Ukrainian].
2. Pro vnesennia zmin do Podatkovoho kodeksu Ukrainy ta inshykh zakoniv Ukrainy shchodo dodatkovoi pidtrymky platnykiv podatkov na period zdiisnennia zakhodiv, spriamovanykh na zapobihannia vynyknenniu i poshyrenniu koronavirusnoi khvoroby (COVID-19) : Zakon Ukrainy vid 13.05.2020 r. № 591-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/591-20> [in Ukrainian].

3. Podatkovyi kodeks Ukrainy : Zakon Ukrainy vid 02.12.2010 r. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/sp:wide#n8575> [in Ukrainian].

4. Nalogovyye lgoty iz-za koronavirusa: kak raznyye strany podderzhivayut biznes. URL: <https://www.epravda.com.ua/> [in Russian].

Коритін Денис Сергійович

*молодший науковий співробітник НДІ правового забезпечення
інноваційного розвитку НАПрН України
ORCID: 0000-0001-9595-9799*

ГОСПОДАРСЬКО-ПРАВОВІ ФОРМИ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

Наукова робота присвячена дослідженню та аналізу форм державної підтримки суб'єктів малого та середнього підприємництва з огляду на положення Закону України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні» та Проект Закону про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні. Автором проаналізовано положення національного законодавства, міжнародно-правових актів, запропоновано закріпити окремі форми на законодавчому рівні.

Ключові слова: форми державної політики, суб'єкти малого та середнього підприємництва, державна підтримка.

Korytin Denys Serhiiovych

*Junior Researcher of Scientific and Research Institute of Providing
Legal Framework for the Innovative Development of NALS of Ukraine
ORCID: 0000-0001-9595-9799*